

Lønkampe og Striker i Schweiz i Aarene 1860—94.

Af

Birger Hansted,
Cand. mag.

Det schweiziske Arbejdersekretariat har udsendt en historisk Redegørelse for de Striker og Lønkampe, der have fundet Sted i Schweiz i Tiden fra 1860—94. Om dette Værk rent statistisk set end kun har liden Værd, idet der som Regel hverken findes Oplysninger om de Strikendes Antal eller om de med Striken forbundne Omkostninger m. m., har det dog ikke ringe historisk Interesse. Og det til Trods for, at der i Schweiz ingensinde er Tale om Striker og Lønbevægelser af kolossale Dimensioner. Da jeg fra andre Kilder er i Stand til at supplere og vurdere Arbejdersekretariatets Meddelelser, skal jeg nedenfor give en kort Fremstilling af Lønbevægelsen i Schweiz siden 1860.

Det er en mærkelig Kendsgerning, at Befolkningen i Schweiz altid bringes i langt stærkere Affekt af selv den ubetydeligste Lønkamp end af vidtrækkende politiske Kontroverser. Medens Schweizerne i politisk Henseende maa betragtes som et vidt fremskredet Folk, er i alt Fald de næringsdrivende Klassers Syn paa Arbejderbevægelsen overordentlig bornert og gen-

nemsyret af smaalige Fordomme. Dette er saa meget mærkeligere, som Schweiz jo ikke blot er et demokratisk Land, men tillige indtager en fremskudt Plads blandt Europas Industrilande, og dette kan neppe forklares paa anden Maade end, at Beboerne i de mange ganske smaa Byer og Flækker med deres snæversynede »Kantönligeist« og indestængte Livsopfattelse i Striker og Lock'outs ser Tirailleursfægtninger, der forkynde Fremrykningen af den Fjende, overfor hvilken de gamle Samfundsformer desto vanskeligere kunne hævdes, jo mere demokratiske de ere. Ingen Fremmed, der opholder sig nogen Tid i Schweiz, kan undgaa at lægge Mærke dertil. Særlig mærkbart var det i For sommeren 1894, da jeg opholdt mig i Zürich. Den Række Striker, som da udkæmpedes der, satte formelig Byen i feberagtig Uro, en Uro, der var saa meget mere paafaldende, som Folkeafstemningen om »Retten til Arbejde« samtidigt forberedtes med en saa fuldkommen Ro, at man skulde tro, denne Afstemning kun gjaldt et ganske ligegyldigt Spørgsmaal.

I de første Decennier, ja næsten i hele den første Halvdel af vort Aarhundrede, da de smaa schweiziske Republikers Forfatninger vare alt andet end demokratiske, og den politiske Magt saa godt som overalt tilhørte enkelte rige Slægter, gaves der i Schweiz ligesaa vel som i de monarkiske Stater strænge Forbud imod Arbejderfagforeninger. Saaledes udstedte Kanton Aargau d. 8. Maj 1806 en Lov om det industrielle Arbejde, hvori det i Afsnittet om Svendes og Arbejderes Rettigheder kort og godt hedder: »Det er Arbejdere og Svende forbudt at danne Fagforeninger (§ 77) og uden Øvrighedens Tilladelse at afholde Møder og Forsam-

linger (§ 78)«. Den 16. Decbr. 1844 udstedte Kanton Zürichs store Raad — den lovgivende Forsamling — en Politilov om Haandværkssvende, Lærlinger, Fabrikarbejdere, Daglejere og Tjenestetyende, hvori det ikke blot forbydes saadanne (§ 20) at indgaa Foreninger til Fremme af deres materielle Kaar, men endog at slutte sig sammen for kortere Tid, naar de derved tilsigte at tiltvinge sig højere Løn eller kortere Arbejdstid. Enhver saadan Sammenslutning blev betragtet som Trods imod Øvrigheden og som en Krænkelser af Mestrenes og Arbejdsgivernes Rettigheder, hvorfor det stedlige Politi var beføjet til (§ 21) at udvise af Kanton eller Kommune alle fremmede Arbejdere, der anstiftede eller deltog i saadanne Foreninger eller Sammenslutninger, ligesaavel som forgældede eller usædelige Arbejdere. Hvis Arbejderne foretog Handlinger, der forstyrrede den offentlige Fred, kunde de foruden med Udvisning straffes med Fængsel fra 14 Dage til 3 Maaneder, en Straf, der altid ramte de i Kommunen hjemmehørende Arbejdere, der ikke kunde udvises.

Dette Koalitionsforbud, der satte strikende Arbejdere i Rang med forgældede, fordrukne og usædelige Individuer, er mærkelig nok aldrig blevet direkte ophævet, men betragtes som bortfaldet med Forfatningsforandringen af 1867, der gik i absolut demokratisk Retning.

Forbud imod Arbejderkoalitioner findes endog i saa nye Straffelove som Staden Basels af 23. Septbr. 1872 og Genfs af 21. Oktbr. 1874. I Følge begge disse straffes den, der ved Vold, Trusler eller ærekrænkende Ytringer forsøger at paavirke en anden Arbejder til at tage Del i en Arbejdsnedlæggelse for

at opnaa gunstigere Løn- eller Arbejdsbetingelser, eller som hindrer eller afholder en anden fra at arbejde eller fra at træde ud af en til et saadant Formaa's Gennemførelse dannet Sammenslutning, med Fængsel, i Basel indtil 42 Dage og i Genf indtil 9 Maaneder. Begge disse Love er dog forlængst satte ud af Kraft, og Arbejderforeninger ere nu tilladte overalt i Schweiz; men til Belysning af disse Loves Betydning bør det fremhæves, at der i Tiden fra 1872 til 85 kun fremkom to ubetydelige Striker i Basel, der begge endte med Tab for Arbejderne, og i Genf i Tiden fra 1874 til 1890 ligeledes kun 2, medens der i begge Kantoner før 1872 eller 74 havde hersket en næsten revolutionær Arbejderbevægelse.

Den Strænghed, hvormed de kantonale Regeringer optraadte overfor Arbejderne i Begyndelsen af Aarhundredet, havde imidlertid kun til Følge, at Lønkampene ikke sjeldent antog samme raa Karakter som i andre Industrilande. Voldshandlinger og Plyndringer, ja undertiden endog Fabrikbrande og Mord, hørte den Gang med til en Arbejdsnedlæggelse, idet de ophidsede Arbejdere handlede planløst og mere tænkte paa at tage Hævn end paa at tilkæmpe sig bedre Kaar i Fremtiden. Først efter en lang Aarrækkes Forløb og efter en Række resultatløse Sammenrottelser imod særlig forhadte Arbejdsgivere fik de schweiziske Arbejdere Øjnene op for, at Arbejderne kun gennem Sammenslutning kunne haabe Forbedring af deres Kaar. I Storbyerne i alt Fald. Paa Landet og i Smaabyerne betragte Arbejderne endnu ofte hinanden som Konkurrenter og ikke som Fæller, hvorfor Fagforenings-

bevægelsen endnu den Dag i Dag er svagere i Schweiz end i noget andet Industriland.

Før 1860 er der ikke Tale om nogen virkelig Arbejdsnedlæggelse i Schweiz. »Grütliforeningen«, der dengang talte 61 Sektioner med 2,500 Medlemmer, tog da for første Gang de økonomiske Spørgsmaal op til Behandling, hvad der mægtigt bidrog til Foreningens Udbredelse. I Aarene 1860—65 vare Typograferne, Arbejderstandens Elite, — naar en ubetydelig Tømmerstrike i Glarus undtages —, de eneste schweiziske Arbejdere, der førte Kamp for Forbedring af deres materielle Kaar. Aarene 1868—76 og 1885—94 vare derimod i særlig Grad krigerske og urolige. Det var for det første Tidsrums Vedkommende »Internationales« og for det senere det fremrykkende Socialdemokratis Tid. Maximum naaede den første Periode i Aaret 1872, den sidste i 1891, Aaret efter at Kampen om »Ottetimersarbejdsdagen« var blevet proklameret. I Tiden fra 1877 til 1884, den store Krises Tid, fandt derimod kun meget faa Arbejdsnedlæggelser Sted.

Ialt har der i Schweiz i Tidsrummet fra 1860—94, begge Aar incl., fundet 520 Lønkampe Sted, hvoraf de 316 have ført til Strike eller Lock'out. Disse have berørt næsten alle Fag og alle Kantoner, kun ikke Unterwalden og Tessin. I hver af Kantonerne Uri, Schwyz, Baselland og Appenzell har der i samtlige 35 Aar kun været 3 eller færre Lønkampe, hvad der er saa meget mere forbavsende, da i alt Fald de to sidste Kantoner have betydelige Industrier, Silkebaandvævning og Broderi. Kun Kantonerne Zürich, Bern, Staden Basel, St. Gallen, Waad, Neuenburg og Genf have gennemsnitlig haft flere end en Lønkamp aarlig.

Fremmest staar Kanton Zürich med 132, Kanton Bern med 74 og Kanton Genf med 44 Lønkampe og Striker. Skønt de fleste Lønkampe og Striker har fundet Sted i det egentlige Haandværk og ikke i Storindustrien, har dog 217 af samtlige 316 Striker og 134 af samtlige 204 Lønkampe, der ere blevne bilagte i Mindelighed, fundet Sted i de store Industrier, Zürich, Genf, Basel, Bern, Lausanne, Winterthur, St. Gallen, Biel og Chaux-de-Fonds (Locle).

Af samtlige Arbejdsstandsninger ere kun 10 begyndte som Lock'outs. De øvrige ere begyndte som Striker, men have i overmaade mange Tilfælde haft en almindelig Lock'out til Følge. Lidt over Halvdelen af samtlige Striker — 189 — ere blevne proklamerede for at opnaa bedre Arbejdsbetingelser, højere Løn eller kortere Arbejdstid. De øvrige 117 ere blevne udkæmpede i den schweiziske Industris og Haandværks Tilbagegangsaar for at afværge Lønnedsættelser eller anden Foringelse af Arbejdernes Kaar. 165 Striker og 113 uden Strike tilendebagte Lønkampe ere endte med Sejr — hel eller delvis — for Arbejderne, Resten ere tabte, og af disse ere 79 Striker og 37 uden Strike tilendebagte Kampe endte med fuldstændigt Nederlag for Arbejderne. Kun 204 af samtlige Kampe have drejet sig om Lønspørgsmaal. Selv i det strikerige Tidsrum 1885—94 ere Halvdelen af samtlige Striker blevne førte til Værn om tidligere opnaaede Fordele, et Bevis for, at det er overordentlig vanskeligt, ja næsten umuligt for Arbejderne i de Nedgangstider, der hyppigt ramme Industrien, at hævde de Lønvilkaar, som de i de gode Aar har tilkæmpet sig, og det ofte med Udgifter, hvis fuldstændige Dækning er betinget

af, at den opnaaede Lønforbedring bliver varig i en længere Aarrække.

I' Treserne er den radikale Arbejderbevægelse stærkest fremtrædende i de vestlige, navnlig de romanske Kantoner. Genf er længe Bevægelsens Hovedsæde. I Løbet af Halvfjerdserne breder Bevægelsen sig over de tysktalende Kantoner i Nord-Schweiz, og lidt efter lidt bliver Zürich Centret for den schweiziske Arbejderbevægelse. Enkelte Kantoner ere dog først i de sidste Aar blevne berørte af denne. Saaledes have Kantonerne Zug, Baselland og Wallis ingen Lønkamp at fremvise før 1885.

Kun Typograferne have siden 1860 ført over 50 Lønkampe. Murere, Malere, Skræddere, Skomagere, Smedde og Karethmagere have hver ført imellem 30 og 40 Lønkampe. De fredeligste Forhold synes at have hersket imellem Støberiarbejdere, Formere, Tobaks- og Cigararbejdere, netop de Arbejdere, der i andre Lande gennemgaaende høre til Arbejderstandens mest urolige Elementer.

Hvad Striker og Lock'outs ialt har kostet Arbejdere og Arbejdsgivere, foreligger der end intet Forsøg til Beregning af, og dog vilde en saadan Beregning, selv om den kun blev anstillet for en enkelt Strikes Vedkommende, være af stor Betydning. Det bør imidlertid erindres, at kun faa af Strikerne i Schweiz har antaget større Dimensioner, og at de fleste Arbejdsnedlæggelser have været partielle. I saa Fald har man sendt de strikende Arbejdere bort til andre Kantoner, hvor de kunde vente at faa Arbejde. Den Lethed, hvormed denne Omflytning som Regel har kunnet finde Sted, bærer nærmest Skylden for, at Arbejderne

i Schweiz hyppigere end i andre Lande have sejret i de af dem fremkaldte Lønkampe. At jeg beklager, at den schweiziske Arbejdersekretær, Greulich, end ikke har gjort noget Forsøg paa at beregne de Udgifter og pekuniære Tab en Strike, selv om den vindes, tilføjer de deri indviklede Arbejdere, er ikke, fordi jeg tror, at Arbejderne af saadanne Talstørrelser vilde lade sig skræmme bort fra nogen paatænkt Lønkamp, naar den Lidenskab, som de faglige Kampe rummer, først er blusset op. Det er iøvrigt efter min Mening umuligt at overbevise Arbejderne om, at de Fordele, de have tilkæmpet sig gennem Striker, ikke have været de Ofre værd, som Strikerne have krævet, thi selv af en tabt Strike kan den indirekte Virkning undertiden være betydelig, om den end hverken lader sig beregne eller udmaale. Det er derfor umuligt at drage et paalideligt Skel imellem de Forbedringer af Arbejdernes Kaar, der ere en Følge af Lønkampe og Striker, og de Forbedringer, der skyldes det almindelige Fremskridt. Et ubestrideligt Faktum er det dog, og det gælder for alle Lande, at Aarhundredets Fremskridt forholdsvis sent kommer Arbejderstanden til Gode. Hvad Schweiz angaar, er det en Kendsgerning, at Arbejdstiden fra 1860 er gaaet ned fra 13 à 14 Timer dgl. til 9 à 11 Timer dgl., samt at Arbejderstanden før 1860 neppe nogensteds blev betragtet som fuldt jevnbyrdig med de andre Samfundsklasser, der af egen Drift intet eller saa godt som intet gjorde for at højne Arbejderstandens materielle, intellektuelle og moralske »standard of life«. Om end mange andre Omstændigheder have været medvirkende, vil det dog være ubilligt at frakende Arbejdernes Organisation og de Striker og Lønkampe, som de siden 1860 have ført, en væsentlig Andel i

den Fremgang i Arbejdernes Kaar, der i saa godt som alle Henseender have fundet Sted siden 1860.

Aarene fra 1860 til 67 vare i Schweiz Arbejderbevægelsens Barneaar. Det i 1864 i London stiftede »Internationale« havde indtil 1867 ikke formaaet at vinde Fodfæste blandt de schweiziske Arbejdere, og af Fagforeninger fandtes der da kun det i 1858 oprettede schweiziske Typografforbund »Typographia«, det ældste og endnu den Dag i Dag det bedst organiserede af alle schweiziske Fagforbund. Ved Hjælp af Striker søgte »Typographia« i Tiden fra 1860 til 67 at gennemføre en ensartet Tarif for hele Schweiz, at faa afskaffet Søndagsarbejdet og at faa Lærlingeantallet reguleret. Men skønt Typograferne tabte de fleste af de Striker, de i den Anledning maatte føre, da Trykkerierne med Lethed kunde skaffe sig nye Arbejdere i Stedet for de Strikende, blev deres Krav dog efterhaanden gennemført overalt, og inden Januar 1866 var Tarifen gennemført i alle Kantoner.

En mærkelig Strike førtes i 1867 af Skomagersvendene i Zürich, for at opnaa højere Løn og Afskaffelse af den saakaldte »Suppekost«, en Levning fra tidligere Tidens Arbejdsforhold. Det gamle Forhold, at Svendene fik Kost og Logis hos Mesteren og spiste ved Familiens Bord, var i Begyndelsen af Tresserne blevet afløst af et andet. Pengelønnen var blevet forhøjet, medens Betalingen i Kost var delvis bortfaldet. Svendene fik nu kun Morgen og Aften en Skaal Kaffe eller Bouillon, hvortil de selv skulde medbringe tør Kost. Middagsmaden skulde derimod fremdeles være komplet; men blev nu serveret Svendene portionsvis i Værkstedet. Med Adgangen til Familiens

Bord bortfaldt tillige for Svendene de Mellemaaltider, der ere almindelige blandt Befolkningens lavere Lag i Schweiz. Svendene erklærede nu, at den opnaaede Lønforhøjelse var utilstrækkelig, og at deres Kaar vare blevne betydeligt forringede paa Grund af den ny Lønningsmaade. Det kom til en ret haardnakket Strike, som Svendene tabte paa Grund af manglende Organisation, og først i 1870 lykkedes det Skomagersvendene gennem fredelig Forhandling med Mestrene og uden Strike at faa »Suppekosten« afskaffet og et nyt Lønregulativ indført.

Aarene fra 1868 til 76 ere urolige Kampens Aar for Haandværk og Industri i Schweiz. Overalt gør »Internationales« Indflydelse sig gældende. Med Aaret 1872, hvori »Internationales« Sprængning fandt Sted, kulminerede dog Bevægelsen, og Aarene 1874—76 vare forholdsvis fredelige. Alt da mærkedes den Tilbagegang, der var Forløber for den lange Krise fra 1877 til 1884, hvorunder Industri og Haandværk i Schweiz led overordentligt. I Januar 1868 stiftedes de to første større schweiziske Arbejderforbund i Tilslutning til »Internationale«, og disse talte endnu inden Udgangen af 1868 2,200 Medlemmer. I 1870 dannedes det schweiziske socialdemokratiske Arbejderparti, og Ledelsen af Arbejderbevægelsen gik hermed fra Genf over til Zürich. Overalt blev Sygekasserne den Kærne, hvoraf Fagforeningerne lidt efter lidt udviklede sig. Som Regel gik man frem paa den Maade, at man først udvidede Sygekasserne til Invalidforsørgelseskasser, og i disse samlede Arbejdere af beslægtede Fag. Saasnart denne Omordning var fuldbyrdet, forsøgte man at etablere Strikekasser. Denne Forvandling fandt først

Sted med de »forenede Træarbejderes« Sygekasse i Kanton Zürich, og derefter fulgte i 1872 Metalarbejdere, Skræddere, Bundt- og Handskemagere, Malere, Lake-rere, Gibsere, Forgyldere, Smedde og Karethmagere. Samtidigt dannedes der en »Centralkomite for samtlige Sygekasser, Fagforeninger, Produktionsforeninger og blandede Arbejderforeninger«, der spillede en frem-trædende Rolle i Strikerne i 1872. Det politisk demo-kratiske Moment traadte efterhaanden i Baggrunden, som Bevægelsen antog et rent fagligt Præg. Da der i Aarene efter 1870 var Arbejde nok for alle, udbrod der overalt Striker og Arbejdsnedlæggelser; men da i 1873 og 74 et stort Antal af disse tabtes af Arbejd-erne trods alle Ofre, erklærede Centralkomiteen, at Striker for at opnaa højere Løn ikke vare tilraadelige, da den første den bedste Krise, der traf den schweiz-iske Industri, vilde give Arbejdsgiverne et brugeligt Paaskud til at kræve Lønnen nedsat. Derimod opfor-drede »Centralkomiteen« Arbejderne til overalt, hvor det kunde lade sig gøre, at oprette Produktivassocia-tioner, om muligt med Statshjælp. Det bør sikkert erkendes, at de ledende Mænd i den schweiziske Arbejderbevægelse vare saa langt fra — efterat den første stormfulde Bevægelse i 1870—73 havde lagt sig — at ægge til Striker for at skærpe Modsætnings-forholdet imellem Bourgeoisiet og Proletariatet, at de tvertimod efter bedste Evne holdt igen, fordi de indsaa, at en tabt Strike kunde ruinere Arbejderne for en Aarrække.

De genfiske Guld- og Bijouteriarbejdere strikede i flere Maaneder i Foraaret 1873 for at opnaa en 9 Timers Arbejdsdag med Bibeholdelse af den tidligere

Løn. De havde en Strikekasse paa 10,000 frcs., men brugte yderligere 35,000 frcs. Striken sluttede vel med en delvis Sejr, idet Fabrikanterne gik ind paa de 9 Timers Arbejdsdag; men Daglønnen blev nedsat proportionalt med Arbejdsdagens Afkortning. For alene at dække deres Fagforenings Gæld maatte de 350 genfiske Guld- og Bijouteriarbejdere imidlertid i 2 Aar derefter betale 1 frcs. ugentlig i Extrahonorar til Strikekassen, trods deres formindskede Indtægt. Og som det gik her, gik det andetsteds. De fleste Striker tabtes paa Grund af manglende Organisation. Efter en i Oktbr. 1869 offentliggjort Skrivelse fra Centralkomiteen for det romanske Arbejderforbund, kostede 22 Striker i 1868—69 Centralforeningen ialt 82,417 frcs. Og denne Sum var kun en Brøkdel af, hvad Strikerne i Virkeligheden kostede. Bygningshaandværkernes Strike i Genf, hvortil det ovennævnte Forbund kun ydede 13,852 frcs., kostede ialt Arbejderne 78,000 frcs., hvoraf de 10,000 frcs. dog vare en Gave fra den parisiske Afdeling af »Internationale«. Typografstriken i Genf i 1869 omfattede 30 Mand og varede i godt 3 Maaneder. Arbejderne forlangte en Lønforhøjelse af 14 pCt. Striken kostede Arbejderne ca. 13,000 frcs. og endte med en Sprængning af deres Forening. De 38 Arbejdere, der ikke havde deltaget i Arbejdsnedlæggelsen, men havde dannet en ny Forening, beholdt et mindre Lønningstillæg, og kun Medlemmer af denne Forening fik fremtidigt Arbejde i Genf.

Disse negative Resultater af Strikerne fortjene saa megen desto større Opmærksomhed, som saavel Venner som Fjender af Arbejderbevægelsen dengang erkendte, at de schweiziske Arbejderes Kaar vare slette, og alle

humane Kræfter i Schweiz kæmpede for at faa Fabriklovgivningen udvidet. I Aaringer vare Lønningerne blevne uforandrede, medens Priser paa Bolig og Livsfornødenheder var steget stærkt. Publikums Sympathi var derfor ikke altid paa Arbejdsgivernes Side, og dette skyldtes det sikkert, at den indirekte Virkning af Strikerne undertiden var meget betydelig.

I Pinsen 1873 blev »det almindelige schweiziske Arbejderforbund« dannet paa en Kongres i Olten. Det krævede en 10 Timers Arbejdsdag, indskrænket Anvendelse af Børn i Fabriker og Grundlæggelsen af Produktionsselskaber, et Program, hvortil »Internationale« kun højst nødigt sluttede sig. Skønt Arbejderforbundet som Kamporganisation kun havde ringe Betydning, vandt det hurtig Udbredelse over alle Kantonerne. Dets Medlemsantal oversteg dog ingen- sinde 5,000. Forgæves søgte det iøvrigt at faa oprettet en almindelig Strikekasse, hvortil enhver Arbejder skulde betale 5 Centimer om Ugen. De schweiziske Arbejdere vare i denne Henseende ikke offervillige.

Blandt de mest lærerige Striker i dette Tidsrum kan fremhæves en Baandvæverstrike 1868 i Basel. Anledningen til denne var en ren Tilfældighed, nemlig at nogle Fabrikanter nægtede deres Arbejdere den halve Fridag, som det ellers var Skik og Brug at give dem under Efteraarsmarkedet. Da Arbejderne af den Grund nedlagde Arbejdet, maatte de ufortøvet fraflytte Fabrikernes Arbejderboliger, hvorpaa de byggede en Feltlejr med Feltkøkkener i Birsfelden udenfor Byen. Tre Dage efter var Striken tilsyneladende endt, idet Arbejderne forpligtede sig til fremtidigt at give Afkald paa den halve Fridag, naar ingen af Strikens Anstiftere

bleve gjorte arbejdsløse. Fabrikanterne holdt imidlertid ikke dette Løfte, hvorfor Arbejdet paany blev nedlagt. Arbejderstanden blev nu mere og mere ophidset, og Silkefarverne og Metalarbejderne fulgte Baandvævernes Exempel at nedlægge Arbejdet og kræve højere Løn. Da Bevægelsen Dag for Dag blev mere truende, lod Regeringen Basel erklære i Belejringsstilstand og hvervede Soldater og Politibetjente. Arbejderne manglede imidlertid Penge, og da Fabrikanterne i Januar 1869 erklærede, at saafremt Arbejderne ikke genoptog Arbejdet paa de gamle Lønbetingelser, vilde Lønnen blive nedsat med ligesaa mange Procent, som Arbejderne fordrede den forhøjet, faldt Baandvæverne til Føje. Farverne holdt ud nogle Uger længere og sluttede deres Strike imod et meget betinget Løfte om højere Stykløn for enkelte Arbejder. Hvad Metalarbejderne angik, maatte »Internationale« gøre hele sin Myndighed gældende for at formaa dem til at hæve Striken, da der fuldstændigt manglede Penge til at understøtte dem med. Alene Baandvævernes Strike havde kostet 12,000 frcs. i direkte Understøttelse. Ikke desto mindre genoptog Baandvæverne Kampen Aaret efter med Kravet om en Lønningsforhøjelse af 30 pCt.; men denne Gang var deres Nederlag saa absolut, at de for at faa Lov til at genoptage Arbejdet paa de gamle Betingelser maatte underskrive en Erklæring om, at de angrede deres Fremfærd.

I 1871 herskede der en stærk revolutionær Bevægelse i St. Gallen. 200 mandlige og kvindelige Arbejdere havde nedlagt Arbejdet i en Fabrik for Appretering med Krav om kortere Arbejdstid og højere Løn. Det var den første egentlige Strike i St. Gallen, og skønt

den derværende almindelige Arbejderforening var rent national og havde nægtet at slutte sig til »Internationale«, behandlede de konservative Blade Arbejderne, som om de havde været parisiske Kommunarder. Dette udæskende Sprog havde kun til Følge, at Arbejderforeningen opgav sit nationale Særstandpunkt og sluttede sig til »Internationale«, samtidigt med at den for sit Fags Vedkommende krævede en 11 Timers Arbejdsdag og en Middagspavse paa $1\frac{1}{2}$ Time samt truede med almindelig Strike, saafremt Arbejdsgiverne ikke gik ind paa disse Betingelser. Denne Trusel fremkaldte en Storm af Raseri. Alle Arbejdsgivere afskedigede øjeblikkeligt som Svar herpaa alle de Arbejdere, der i Forsamlingerne havde holdt ophidsende Taler, ja Snedkermestrene forpligtede sig endog til ikke at antage nogen ny Arbejder, der var Medlem af »Internationale«. Arbejderne sammenkaldte nu et Massemøde til den 9. Juli, der var besøgt af ca. 3,000 Personer. Forinden vare alle Mestre og Arbejdsgivere imidlertid blevne enige om, at enhver Aftale om Løn og Arbejdstid skulde være den enkelte Mesters eller det enkelte Fags private Sag, samt at alle Medlemmer af »Internationale« skulde afskediges. Arbejderne opfordrede nu Regeringen til at være Voldgiftsdommer imellem dem og Arbejdsgiverne; men Regeringen nægtede dette, da Mestrene kort og godt erklærede, at de ikke vilde have Sagen afgjort ved Voldgift. I Følge Mestrenes Beslutning blev derimod en Mængde Arbejdere afskedigede i de Fag, hvori der ikke i Forvejen var Strike, og forsaavidt de vare fremmede, blev de afskedigede Arbejdere strax udviste af Kantonet i Henhold til et gammelt Koalitionsforbud af 1834. Men hermed skød Arbejdsgiverne

ud over Maalet; thi denne summariske Fremfærd bevirkede selvfølgelig kun, at alle fremmede Arbejdere holdt sig borte fra St. Gallen, saa der snart blev følelig Mangel paa Arbejdere. Da der i 1871 var Brug for alle Hænder, maatte Arbejdsgiverne frafalde deres Krav om Svendenes Udtrædelse af »Internationale«, hvormed Arbejdet atter kom i Gang paa de gamle Betingelser. Og næste Aar fastsatte »det store Raad« en Normalarbejdsdag paa 12 Timer for alle industrielle Arbejdere.

Flertallet af Strikerne i 1872 blev iøvrigt vundet af Arbejderne, da Arbejdsgiverne ingensteds vare organiserede, og de fleste hellere vilde give efter for Arbejdernes Fordringer end miste noget af det Arbejde, hvorpaa der den Gang var Overflod. I 1873 blev den 10 Timers Arbejdsdag næsten indført — frivilligt og uden Kamp — i alle Haandværksfag og i enkelte større Fabriker. Kun i Bern holdt Mestrene fast ved den 11 Timers Arbejdsdag, og trods omfattende Striker lykkedes det ikke Arbejderne at bryde Mestrenes Modstand. Fra 1874 til 77 mærker man stærkere og stærkere den sig nærmende Krise. Strikerne bleve sjeldnere og tabtes hyppigere af Arbejderne, fordi der ikke længere var Overflod paa Arbejde. Aarene 1877-84 vare tunge Aar for de næringsdrivende Klasser i Schweiz, som Følge heraf fandt der i hele dette Tidsrum næsten ingen Lønkampe Sted. Det schweiziske Arbejderforbund opløste sig i 1879, og fra da af og indtil 1883 var al Organisation af de schweiziske Arbejdere ødelagt. I 1883 stiftedes imidlertid den saakaldte »Aktionskomite« for de aarlige schweiziske Arbejdermøder, og samtidigt reorganiserede det socialdemokratiske Arbejderparti sig.

Den 1. Jan. 1878 var Forbundsloven om Arbejdet i Fabriker traadt i Kraft, og da denne Lov indførte en 11 Timers Normalarbejdsdag, forlængede flere Fabrik-
anter, der i 1872 og 73 havde indført en Titimers-
arbejdsdag Arbejdstiden til 11 Timer. Hist og her
kom det i den Anledning til kortvarige Striker, bl. a.
i en Blikvarefabrik i Zürich. Arbejderne i denne Fabrik
erklærede imidlertid, hvad der fortjener at fremhæves,
at de hellere vilde finde sig i en Forkortning af Ar-
bejdstiden og deraf følgende Nedsættelse af Lønnen,
end de vilde i de da herskende daarlige Tider gøre flere
Kammerater brødløse paa Grund af en forlænget Ar-
bejdstid. Fabrikanterne gik efter nogen Modstand ind
herpaa, og Arbejdstiden blev foreløbig afkortet til 8
Timer daglig, medens Lønnen nedsattes med $\frac{1}{5}$. Hvor
kortvarig denne Strike end var, kostede den dog Ar-
bejderne 3,000 frcs.

Fra 1884 begyndte de økonomiske og industrielle
Forhold i Schweiz at bedre sig, og dermed kom der
nyt Liv i Arbejderbevægelsen. Der blev dannet en
almindelig schweizisk Reservekasse (Strikekasse), hvori
de enkelte Arbejderforeninger kunde blive optagne.
Grütliforeningen alene betalte aarlig 1,000 frcs. til denne
Kasse. I 1887 havde Kassen en Formue af 28,000 frcs.,
skønt den allerede da havde ydet Arbejderne pekuniær
Støtte i en Række Striker. Fagforeningsorganisationen
bredte sig samtidig, og der blev stiftet nationale For-
bund imellem Foreninger af samme Fag. I 1890 fandtes
der allerede 14 Centralforbund, hvoraf det største
»Urmagernes Fagforbund« talte 3,000 Medlemmer. I
samme Grad som den schweiziske Fagorganisation
udviklede sig, tiltog i nogen Tid Strikerne i Antal og

Omfang. Dette vakte for en Tid Uro, og i flere Kantoner syntes man bogstavelig talt i nogen Tid at leve paa en Vulkan. Arbejderrevolterne i St. Immer, Bern og Zürich i 1893-94 varslede i alt Fald ikke godt for Fremtiden. Den 19. Juni 1893 rykkede Arbejderne i Bern endog med fuld Musik frem imod Raadhuset for at befri de arresterede Arbejdere, og i flere Timer var Byen i Arbejdernes Magt. Først det sent om Natten indrykkende Militær bragte atter Orden til Veje.

Antallet af organiserede Arbejdere er dog i Schweiz kun ringe i Sammenligning med Mængden af de ikke organiserede Arbejdere. Hertil kommer yderligere de omliggende Landes vældige industrielle Reservearmé, der til ethvert Øjeblik er rede til at kaste sig ind over Schweiz's Grænser. Hvad Under da, at den schweiziske Strikebevægelse under Hensynet til disse træge Masser saa ofte fremtræder som et pludseligt og kortvarigt Udbrud af voldsomme Lidenskaber. Saaledes i Tiden 1890—91. Medens Antallet af Lønkampe var i kendelig Nedgang i 1892 og 93, begyndte en ny Strikeperiode med Foraaret 1894, vildere og lidenskabeligere end Schweiz før har oplevet. Af særlig Interesse var Bygningshaandværkernes Strike i Zürich i 1894. I Begyndelsen af April strikede i Zürich 1,500 Bygningshaandværkere for at opnaa en 9 Timers Maximalarbejdsdag og en Minimalløn. Der forestod da i Zürich en kantonale Industriudstilling, hvorfor man gjorde Regning paa, at Øvrigheden og de kantonale Myndigheder vilde intervenere til Gunst for Arbejderne; men man tog fejl. Den offentlige Mening stillede sig bestemt paa Arbejdsgivernes Side, og da de strikende Arbejdere efter-

haanden lod sig forlede til alvorlige Udskejelser, og Flertallet af dem tilmed vare udenlandske, voxede Uviljen imod dem Dag for Dag. I Zürich selv tog Grütliforeningen Afstand fra de Strikende, og »Typographias« Centralbestyrelse nægtede de strikende Arbejdere et Laan, de begærede. Striken endte derfor med et komplet Nederlag. Samtidigt med Bygningshaandværkerne strikede i Zürich i kortere Tid Skræddere, Sadelmagere, Smedde, Karetmagere og Bryggeriarbejdere. Nogle af disse Striker varede dog kun fra 4 til 7 Dage.

Ligesom i de foregaaende Tiaar have de schweiziske Arbejdere i Tiden fra 1885—94 tabt ikke faa af de større Striker og Lønkampe, som de have provoceret. En heldig Følge deraf har været, at Arbejderne have begyndt at fatte Interesse for Oprettelsen af Enighedskamre og Voldgiftsdomstole, nærmest efter fransk Mønster. Offentlige Voldgiftsdomstole og Enighedskamre findes indtil nu dog kun i Kantonerne Genf, Waadt, Neuenburg, Staden Basel, Luzern og Bern, og en obligatorisk Fagorganisation er intetsteds indført i Schweiz.

Af denne korte Fremstilling af Strikerne i Schweiz fremgaar det iøvrigt, at det fortrinsvis er Haandværkssvendene og de udenfor Fabrikerne staaende Arbejdere, der have benyttet Striken som Middel til Forbedring af deres Kaar, hvorimod Storindustriens Arbejdere kun yderst sjældent have indladt sig paa en Lønkamp. Dette fortjener sikkert den største Paaagtning som Bevis paa, hvor vanskeligt det er at organisere ikke fagdannede Arbejdere. Ogsaa i England vare Haandværkssvendene de første Pionerer i Kampen for Ti-

timersdagen, og først senere bleve Fabrikarbejderne kastede ind i den vældige Bevægelse, som i en Aarrække rystede Englands industrielle Liv. Hvad der hidtil er sket i Schweiz, er derfor i Virkeligheden kun Forpostfægtninger, der varsle om Kampe, der kunne blive lige betydningsfulde for det schweiziske Industri- som Statsliv.
